

En undersökning om den låga kunskapsnivån inom primärvården om osteoporos (benskörhet)

**OSTEOPOROS
FÖRBUNDET**

Bakgrund och syfte

En halv miljon svenskar har osteoporos (benskörhet), som är en förändring av skelettets struktur. Rätt behandling kan minska risken för nya frakturer med 40 procent.

Osteoporosförbundet ser att de med osteoporos blir hänvisade till primärvården och inte alltid får rätt bemötande, behandling och uppföljning eftersom kunskap saknas i primärvården. Kunskapsbristen är stor för denna sjukdom.

Syftet med undersökningen är att ta reda på hur personer med osteoporos upplever kunskapsnivån inom primärvården.

Osteoporosförbundet är en rikstäckande organisation för personer med osteoporos och för deras anhöriga och andra som har anknytning eller engagemang för sjukdomen. Förbundet bygger på ideella krafter och är politiskt och ideologiskt obunden. Vi är den enda patientorganisation som satsar sina resurser på diagnosen osteoporos.

Genomförande

- Enkäten har skickats ut till medlemmar i Osteoporosförbundet samt via Facebook (öppen sida).
- Undersökningen genomfördes under perioden mars-april 2023.
- 1 148 svar har getts under perioden. Av dessa har 884 svarat att de har besökt primärvården (vårdcentral, hälsocentral eller liknande) de senaste tre åren för sin osteoporos och har inkluderats i resultatet.
- I resultatet har personer utan sjukdom utgått och grupperna med osteoporos respektive osteopeni (förstadie till osteoporos) slagits ihop.
- Osteoporos/benskörhet benämns härnäst bara osteoporos.

Sammanfattning

- Mer än varannan patient med osteoporos som behandlas inom primärvården anser att kunskapen är låg hos läkaren.
- Ju yngre patienten är, desto större bedöms kunskapsbristen vilket tolkas som att personen har mer egen kunskap om sjukdomen och kan bedöma läkarens kunskapsnivå.
- På frågan om kunskapsnivån inom primärvården generellt, svarar över 70 % att kunskapen är låg.
- Extra viktigt att få veta under läkarbesöket i primärvården:
 - få information/erbjudas fast vårdkontakt.
 - få remiss till specialist.
 - få information om andra behandlingsmöjligheter.
 - få behandlingen utvärderad.
 - få veta vilka målen är med behandlingen.
 - få veta mer om diagnosen och hur den kan komma att utvecklas.

Analys

Osteoporos är en av våra stora folksjukdomar, minst en halv miljon svenskar har sjukdomen. Majoriteten behandlas inom primärvården och där är kunskapen låg, enligt undersökningen.

Om osteoporos behandlas rätt minskar risken för nya frakturer med 40 %.

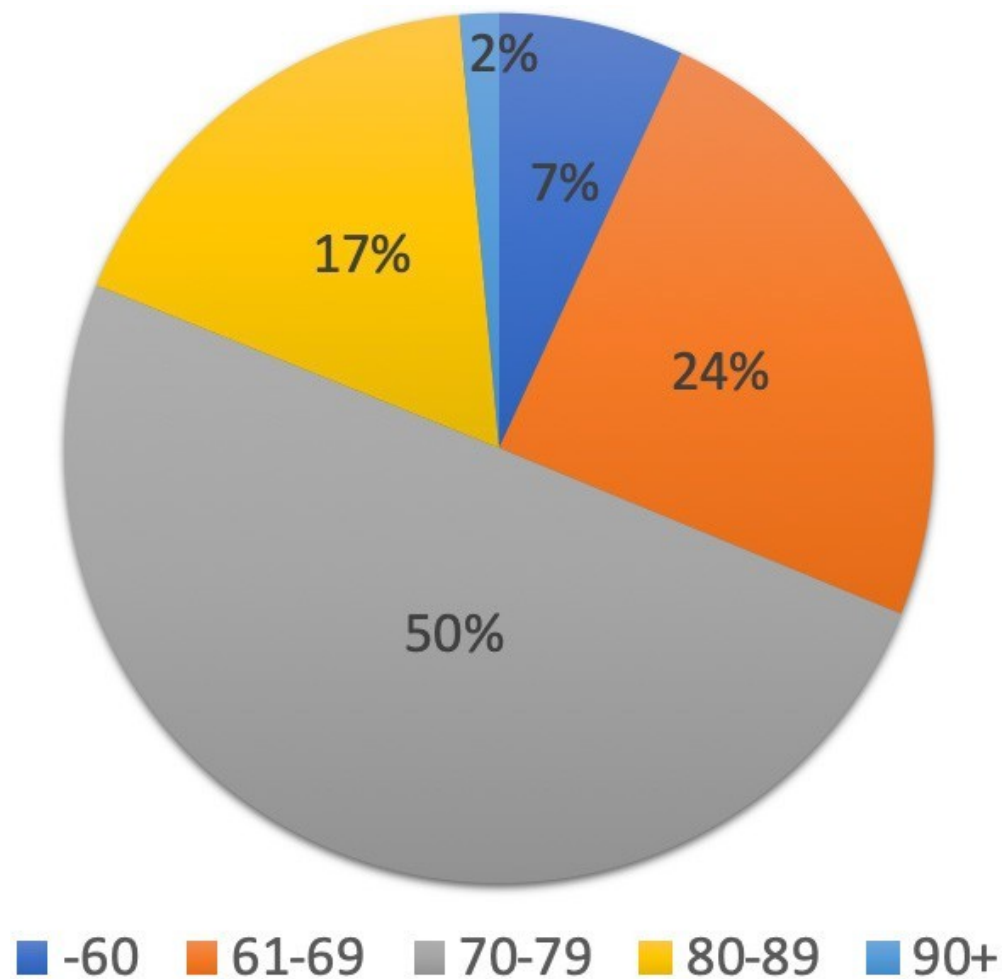
Att kunskapen bedöms högre hos läkaren än primärvården i stort, visar att förtroendet för en läkare är viktigt.

70 % vill ha en fast vårdkontakt, sedan flera år ska patienten kunna välja en fast läkarkontakt (källa: Socialstyrelsen).

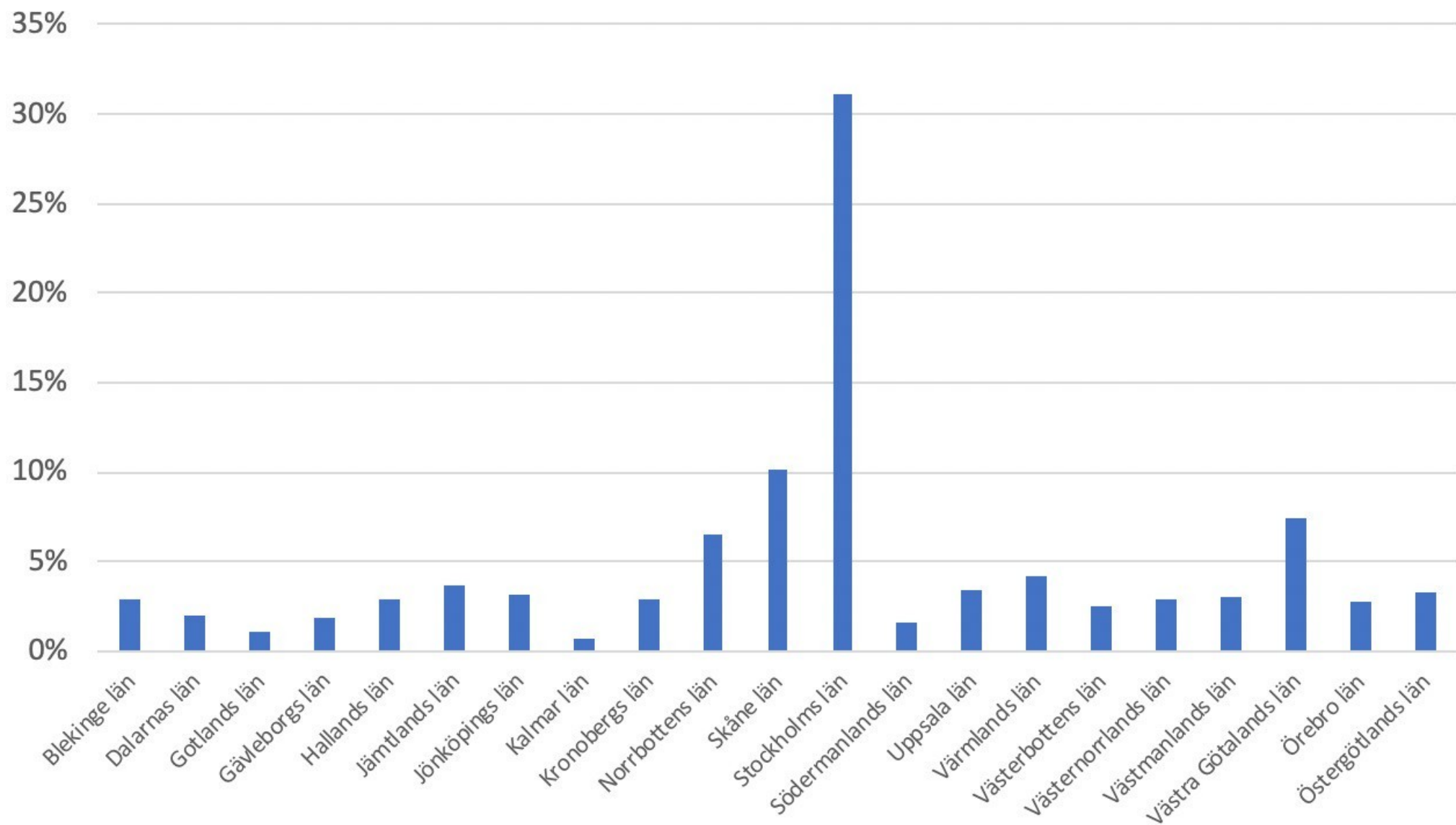
Osteoporosförbundet vill att alla patienter ska ha en fast läkarkontakt.

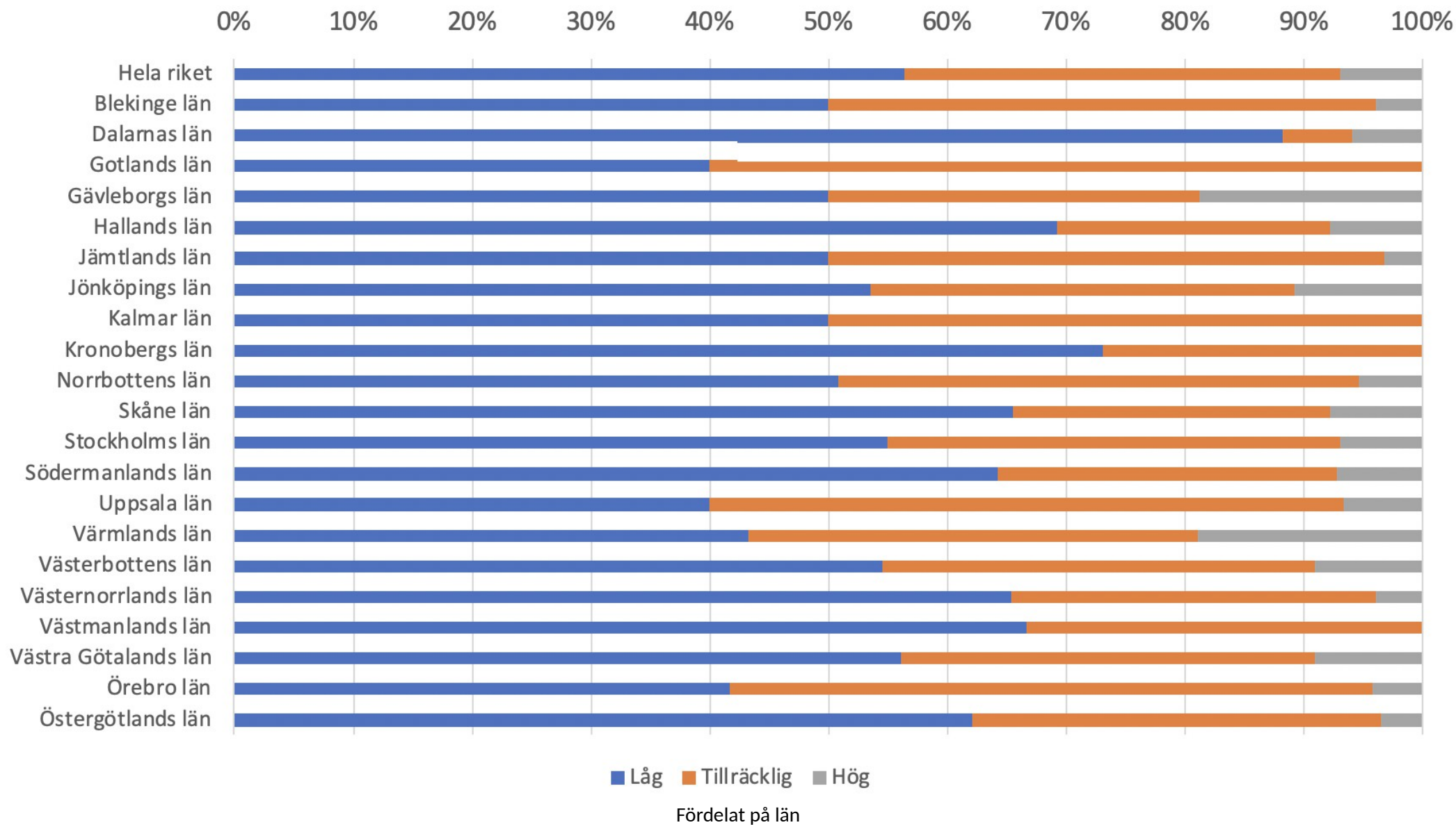
Fråga 1: Hur gammal är du?

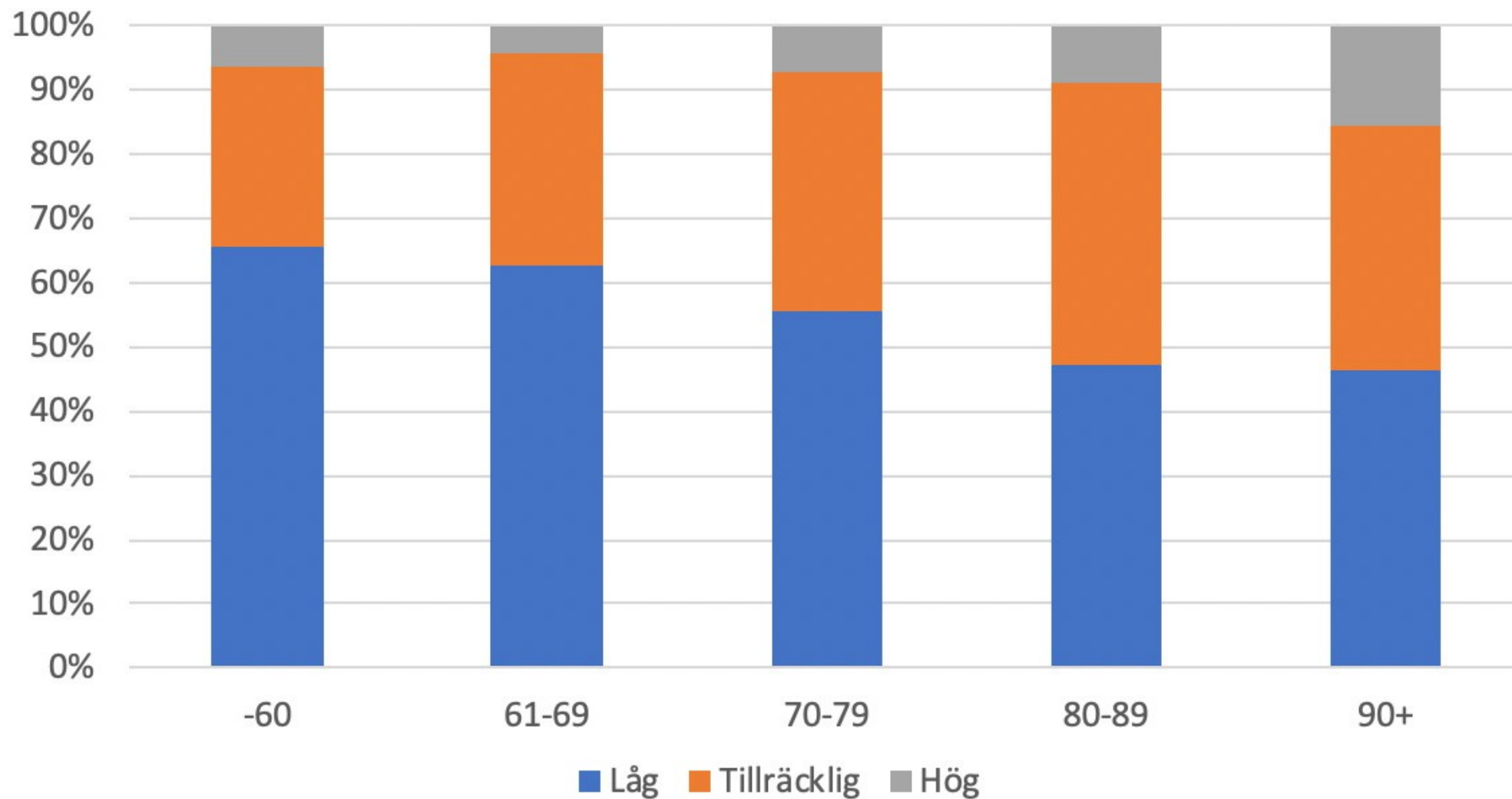
Fråga 2: Vilket län bor du i?

Fråga 3: Tänk tillbaka på ditt senaste besök i primärvården. Vad anser du om läkarens kunskapsnivå rörande din osteoporos?

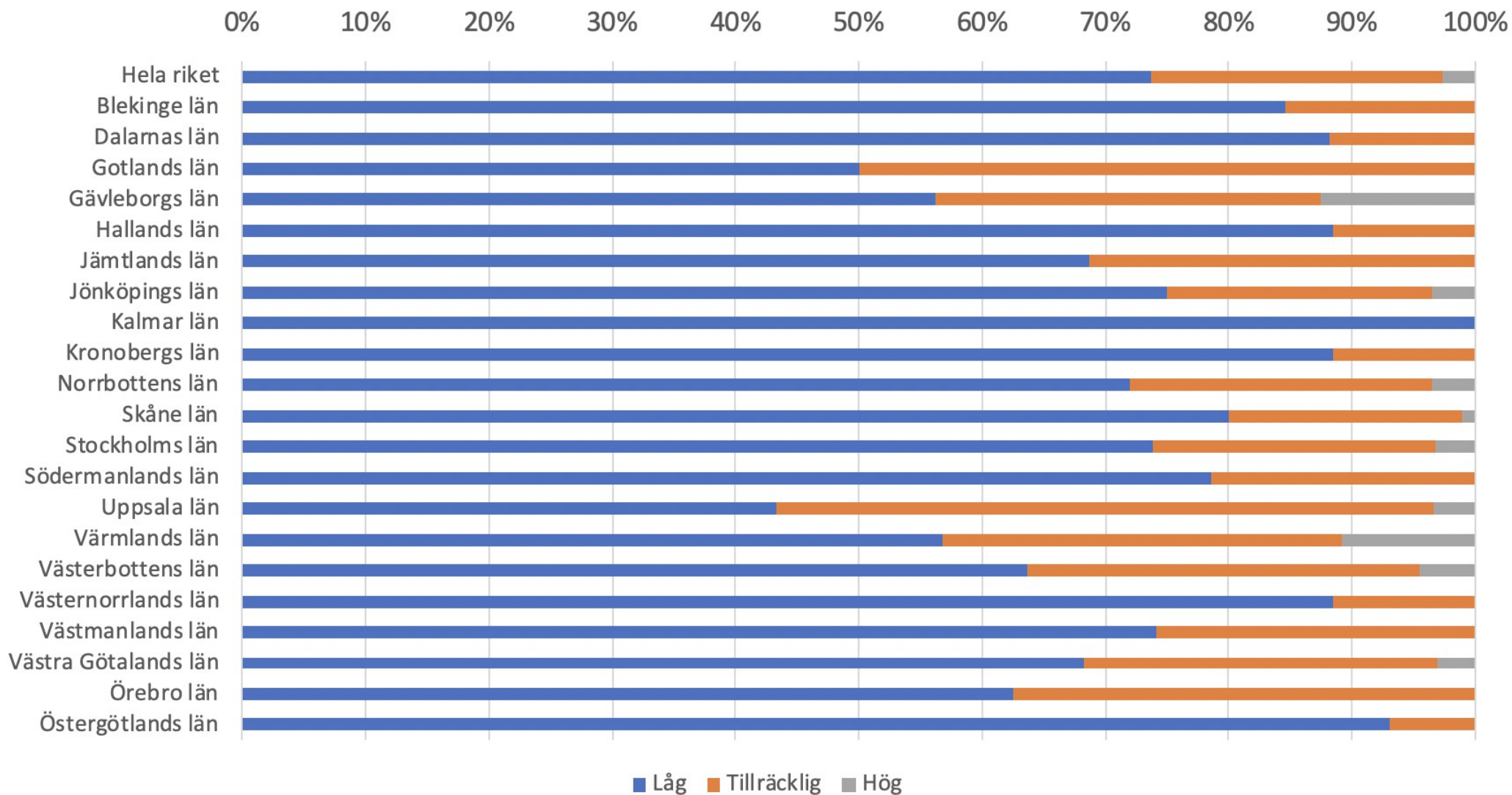

Fråga 4: Tänk tillbaka på ditt senaste besök i primärvården. Vad anser du om läkarens kunskapsnivå rörande din osteoporos?

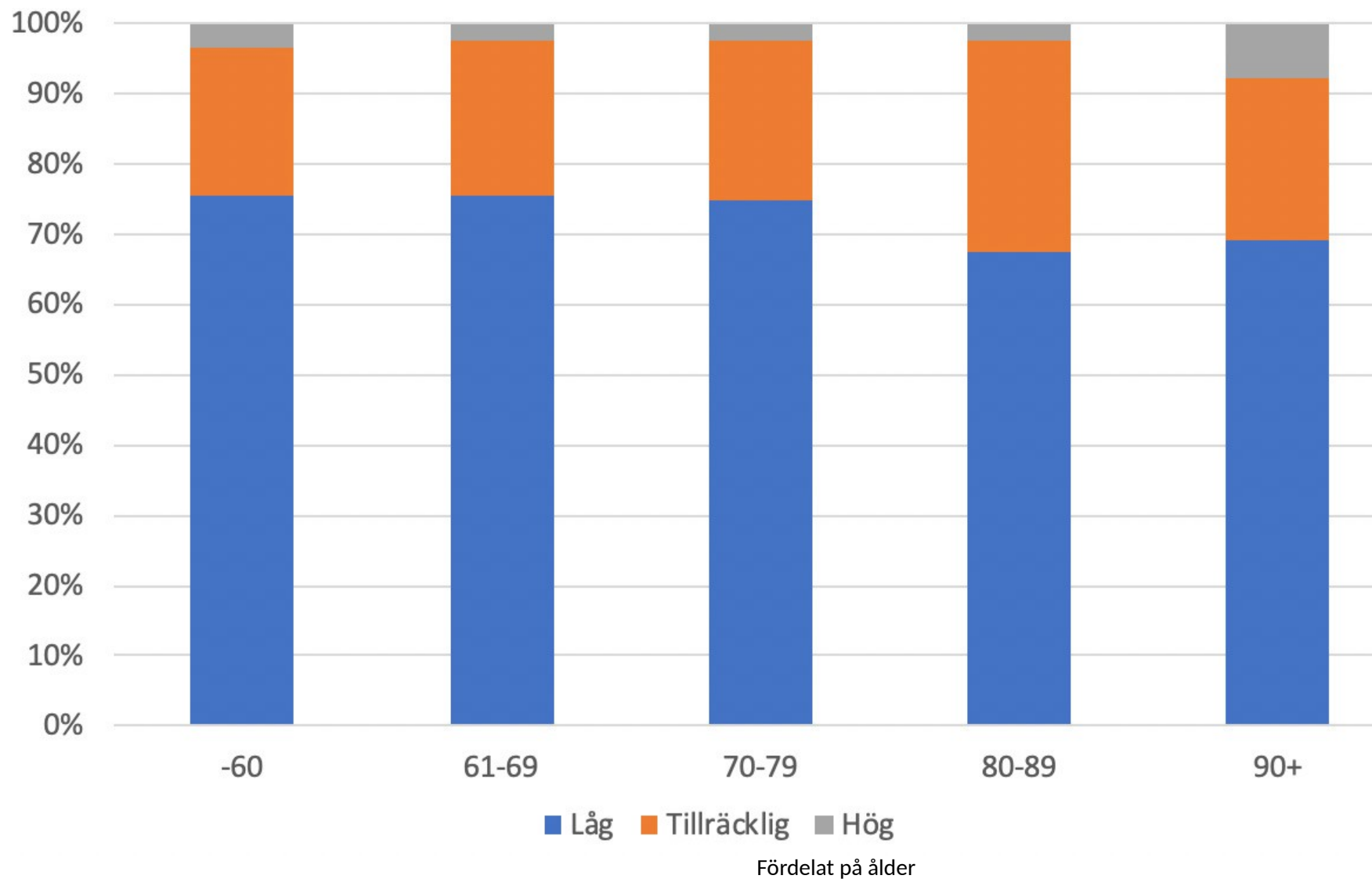
Fördelat på ålder

Fråga 5: Vad anser du om primärvårdens kunskapsnivå generellt om osteoporos?

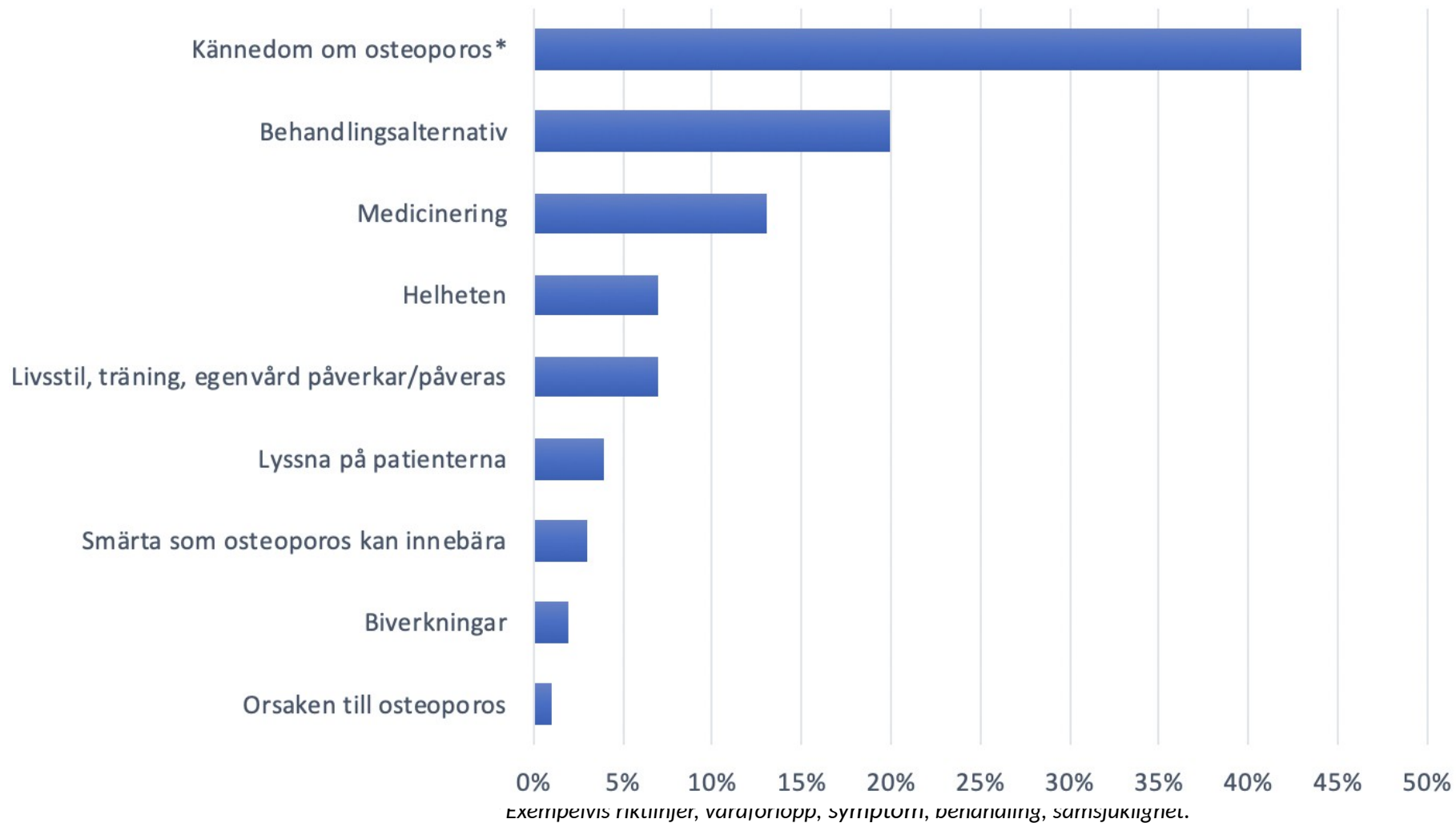
Fördelat på län

Fråga 6: Vad anser du om primärvårdens kunskapsnivå generellt om osteoporos?

Fråga 7: Vad anser du är viktigt att läkarna i primärvården förstår och har kunskap om när det rör osteoporos?

Frisvarsfråga. Svaren är grupperade efter nio teman. Exempel på citat på nästa sida.

Fråga 7: Vad anser du är viktigt att läkarna i primärvården förstår och har kunskap om när det rör osteoporos?

Frisvarsfråga. Svaren är grupperade efter nio teman. Exempel på citat nedan:

"Saknar viljan eller har inte tid eller anser att detta inte ingår i husläkarens uppgifter och hanterar därför inte aktivt osteoporos eller tar egna initiativ i uppföljningen av patienten", citat person 80-89 år, Stockholms län. (kodad som "Kännedom om...")

"Vad som finns att göra o vilket stadie man är i (vilket jag ej fått reda på)", citat person 61-69 år, Blekinge län. (kodad som "Kännedom om...")

"Att de känner till och följer de nationella riktlinjerna för osteoporosvård", citat person 70-79 år, Västmanlands län. (kodad som "Kännedom om...")

"Fördjupade kunskaper i alla områden som berör osteoporos", citat person 70-79 år, Stockholms län. (kodad som "Kännedom om...")

"Vilka läkemedel som riskerar ge urkalkning. Provtagning calcium, D-vitamin ske automatiskt", citat person 80-89, Skåne län. (kodad som "Medicinering")

"Det är en stor fråga. Först måste läkaren ha kunskap om sjukdomen, kunskap om mediciner, om bemötande, känsla, förståelse om hur det kan vara att leva med osteoporos", citat person 70-79 år, Gotlands län. (kodad som "Helheten")

"Medicinering och behandling. Biverkningar av de olika medicinerna, tandvårdsbehandling och riskerna med det", citat person 70-79 år, Jönköpings län. (kodad som "Helheten").

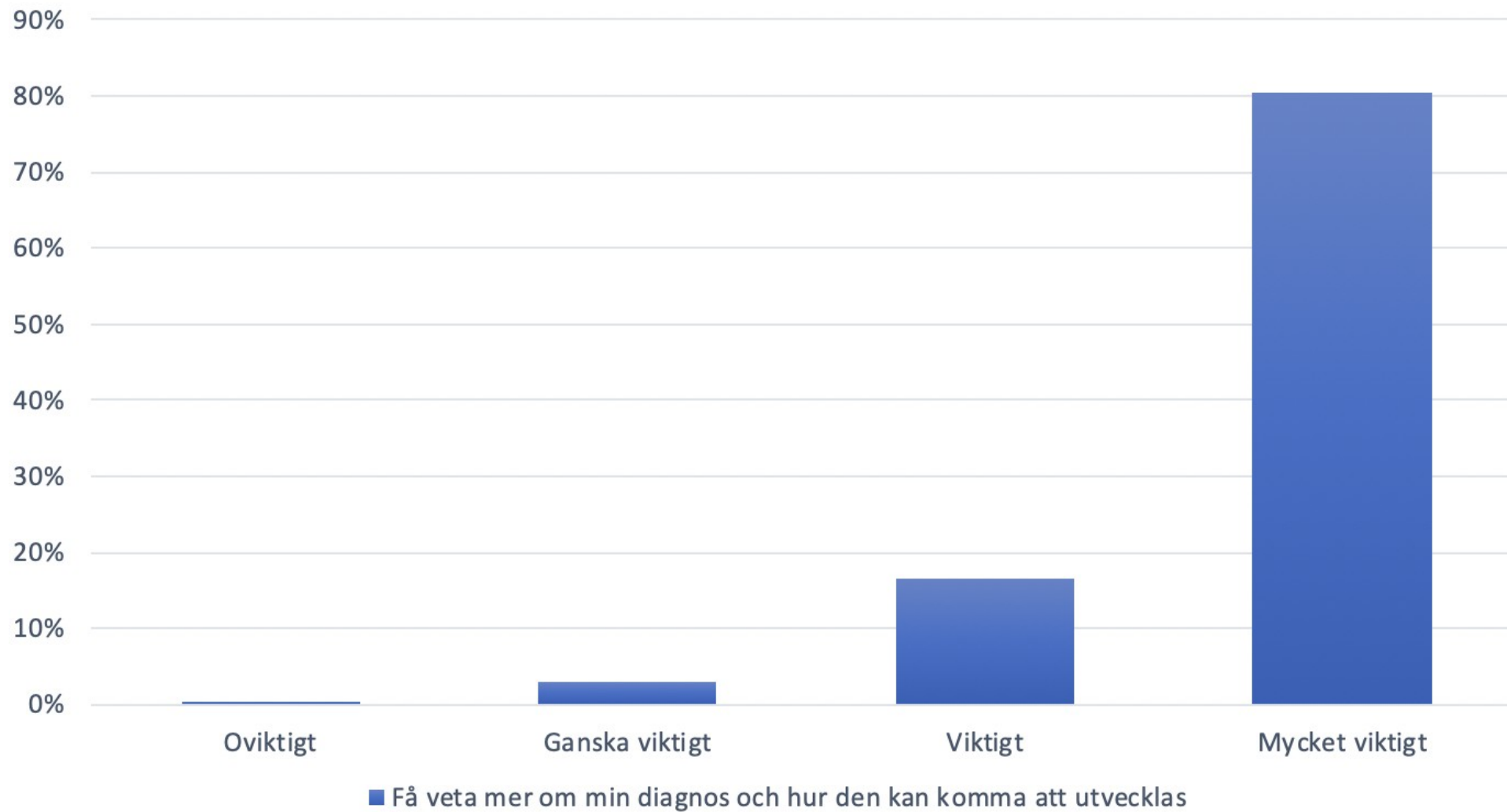
"Att få hjälp med bra träning som inte gör mej sämre. Och förstå att smärtorna finns kvar i flera år. Att vi inte blir bra på några månader. Inte snåla på provtagningar", citat person 70-79 år, Gävleborgs län. (kodad som "Livstil...")

"Jag anser att jag inte blir lyssnad på när jag tar upp mina problem och smärtor", citat person 61-69 år, Stockholms län (kodad som "Lyssna på...")

"Nödvändiga provtagningar (blodprover, dexta mätningar) att analysera och känna till de olika behandlingar som finns, inklusive biverkningar", citat person 61-69 år, Östergötlands län. (kodad som "Behandlingsal...")

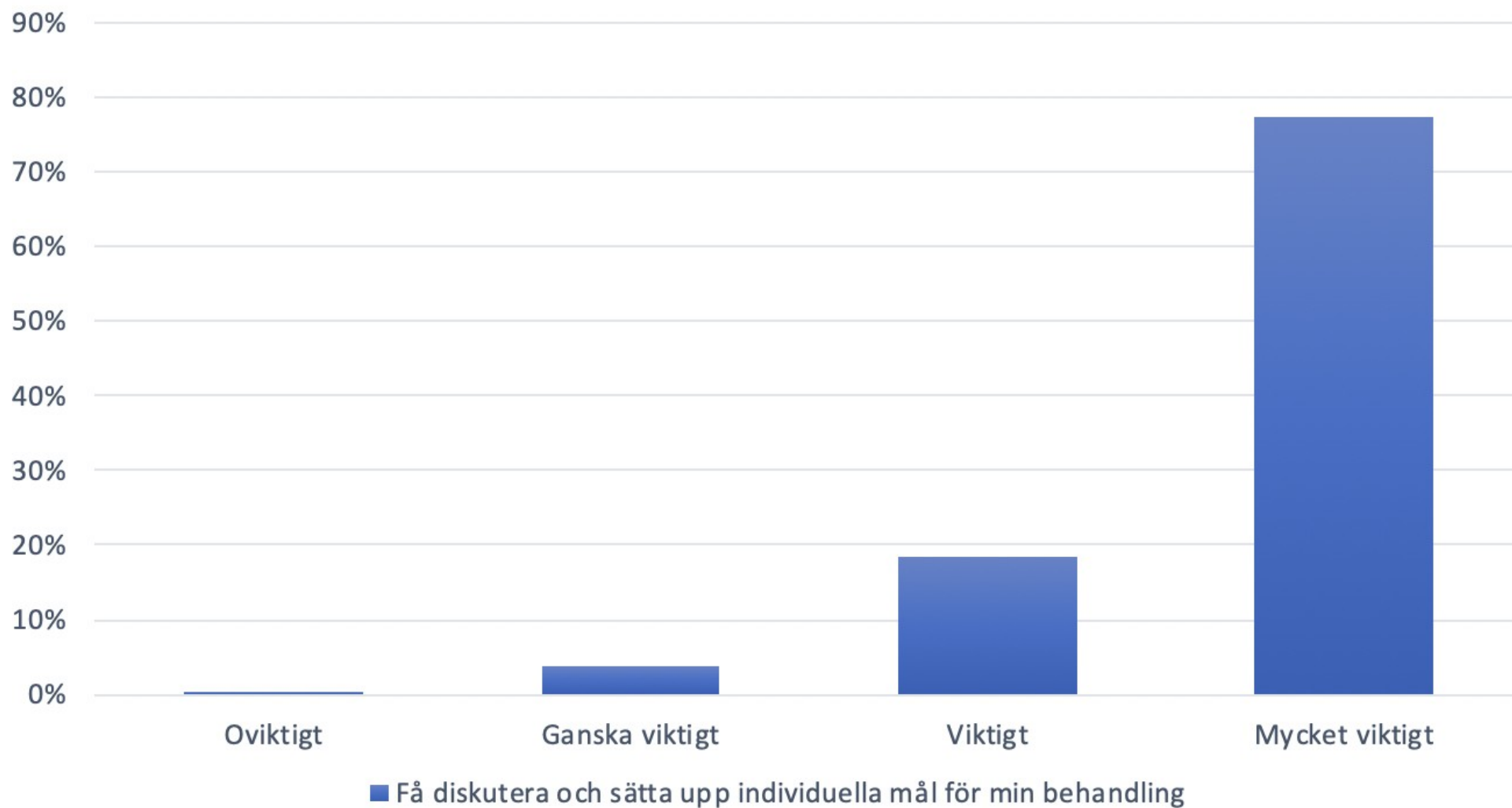
Fråga 8: Ange vad som är viktigast för dig vid läkarbesök i primärvården för din osteoporos:

8.A) Få veta mer om min diagnos och hur den kan komma att utvecklas

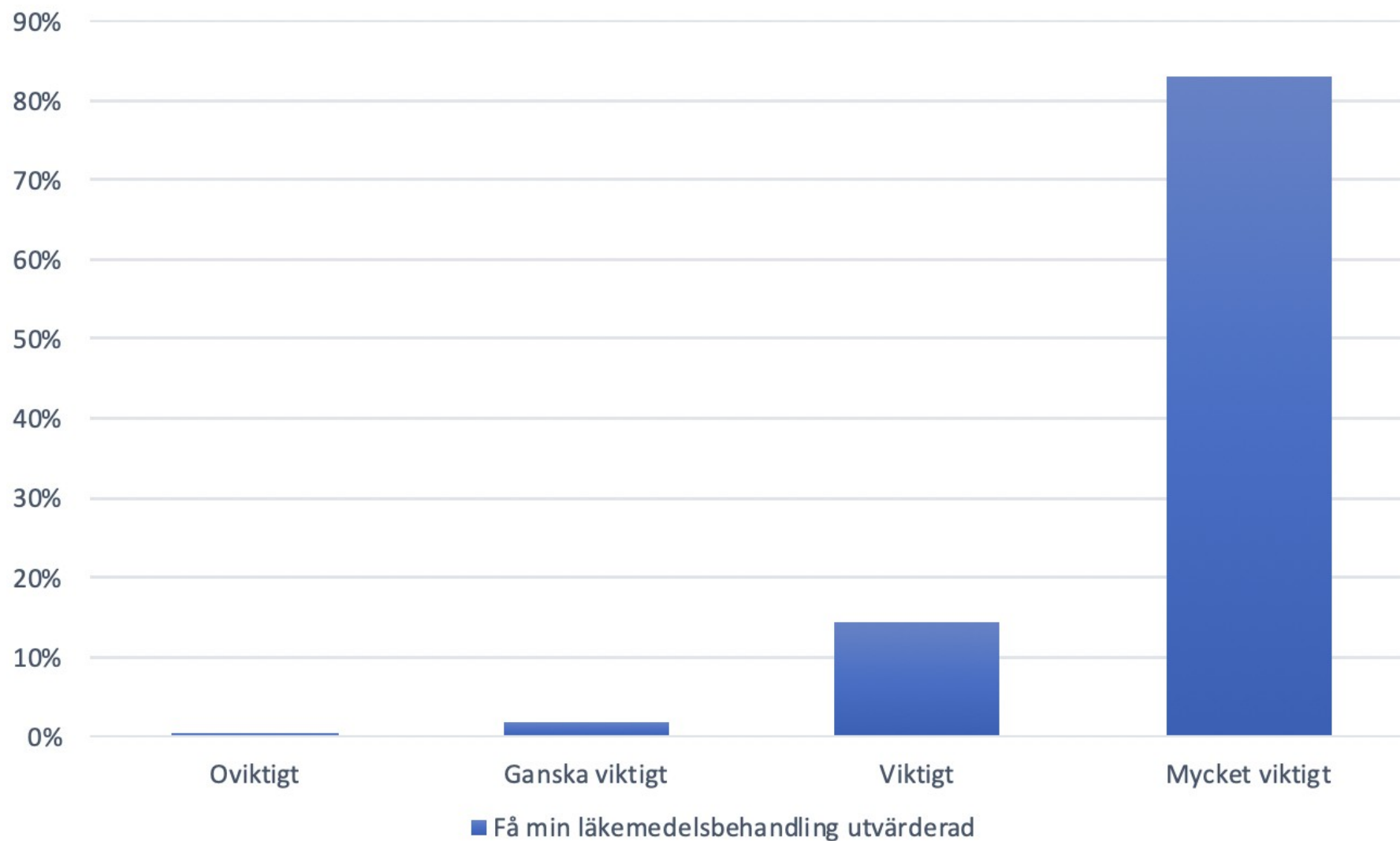
Fråga 8: Ange vad som är viktigast för dig vid läkarbesök i primärvården för din osteoporos:

8.B) Få diskutera och sätta upp individuella mål för min behandling

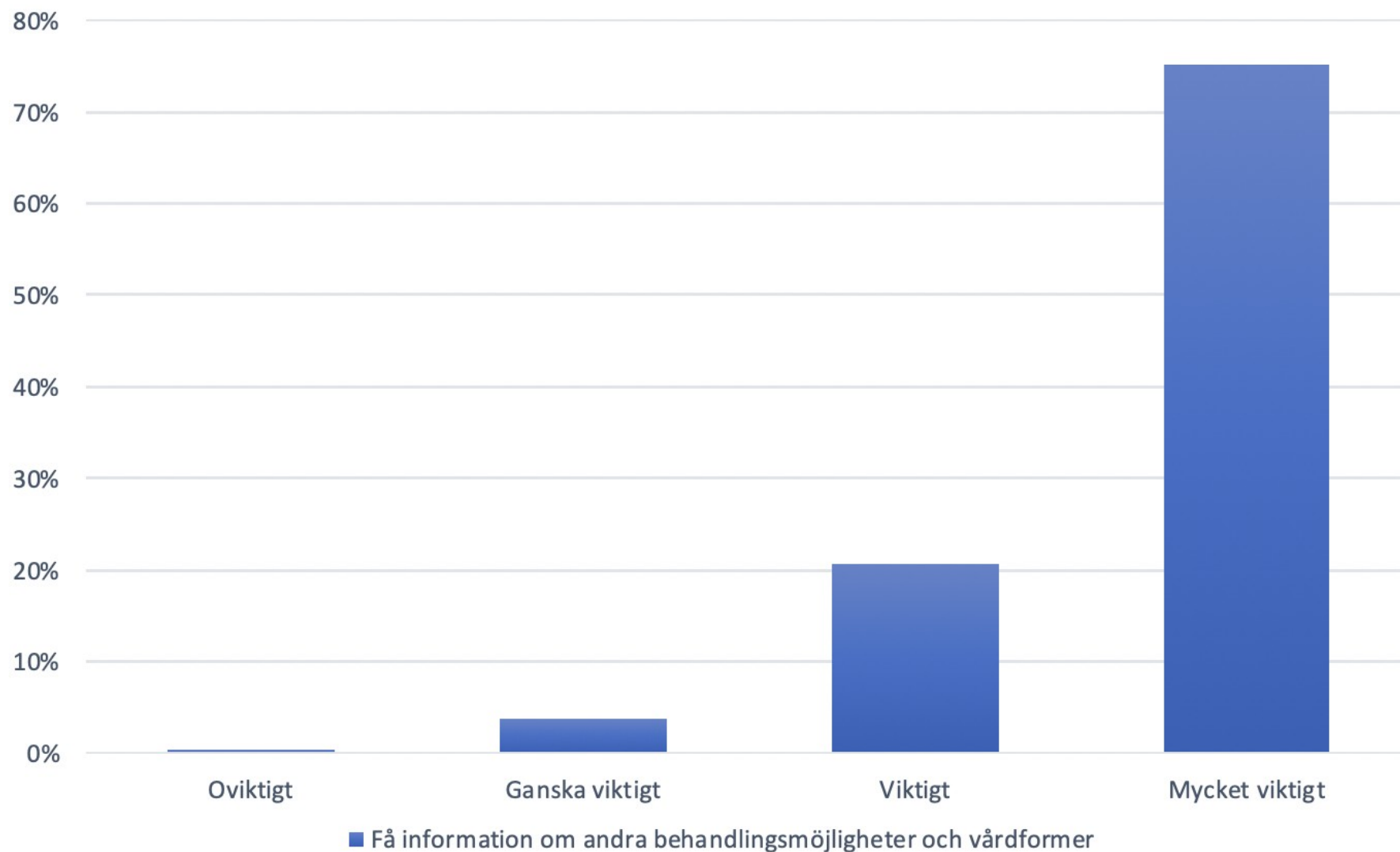
Fråga 8: Ange vad som är viktigast för dig vid läkarbesök i primärvården för din osteoporos:

8.C) Få min läkemedelsbehandling utvärderad

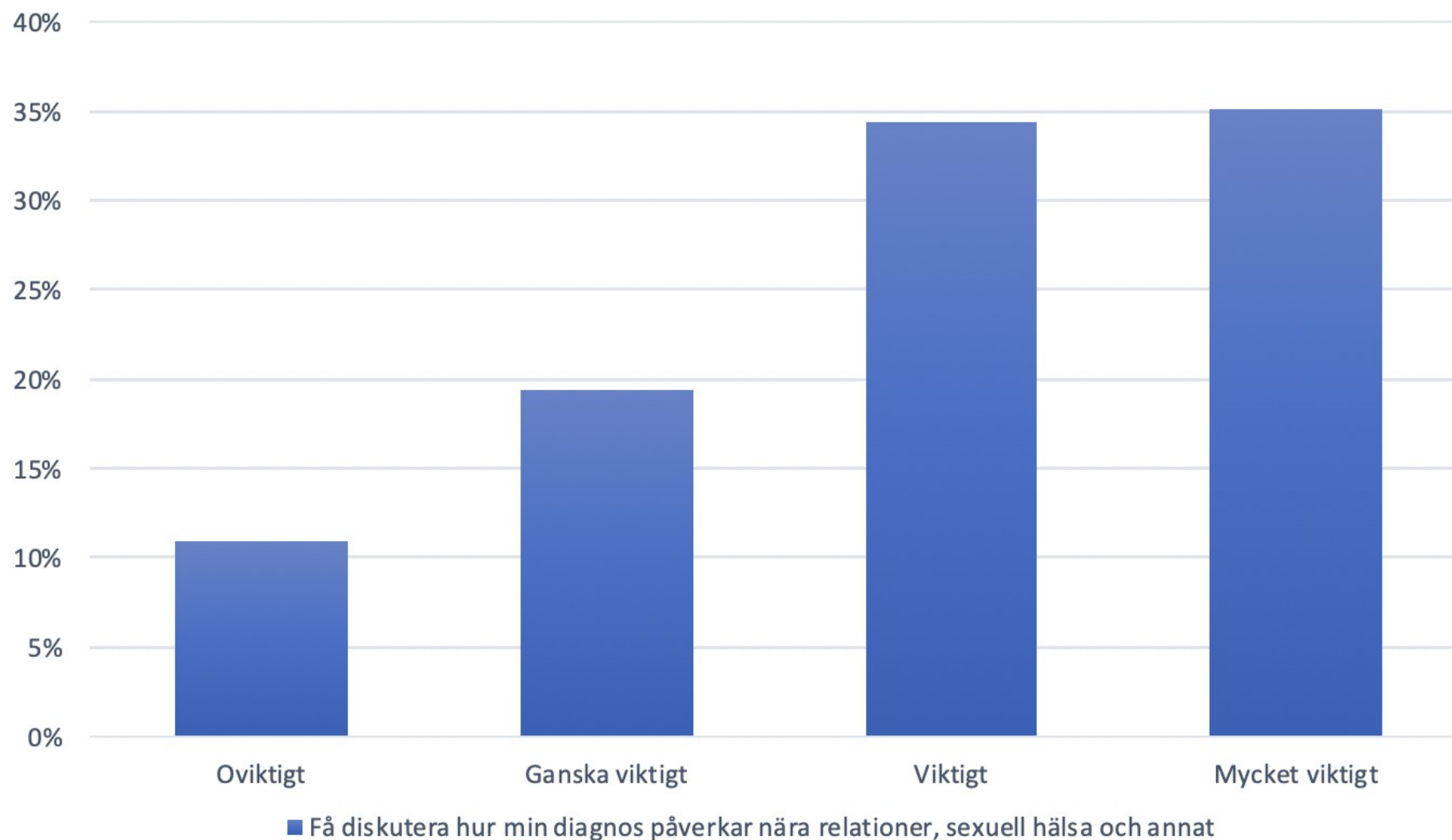
Fråga 8: Ange vad som är viktigast för dig vid läkarbesök i primärvården för din osteoporos:

8.D) Få information om andra behandlingsmöjligheter och vårdformer

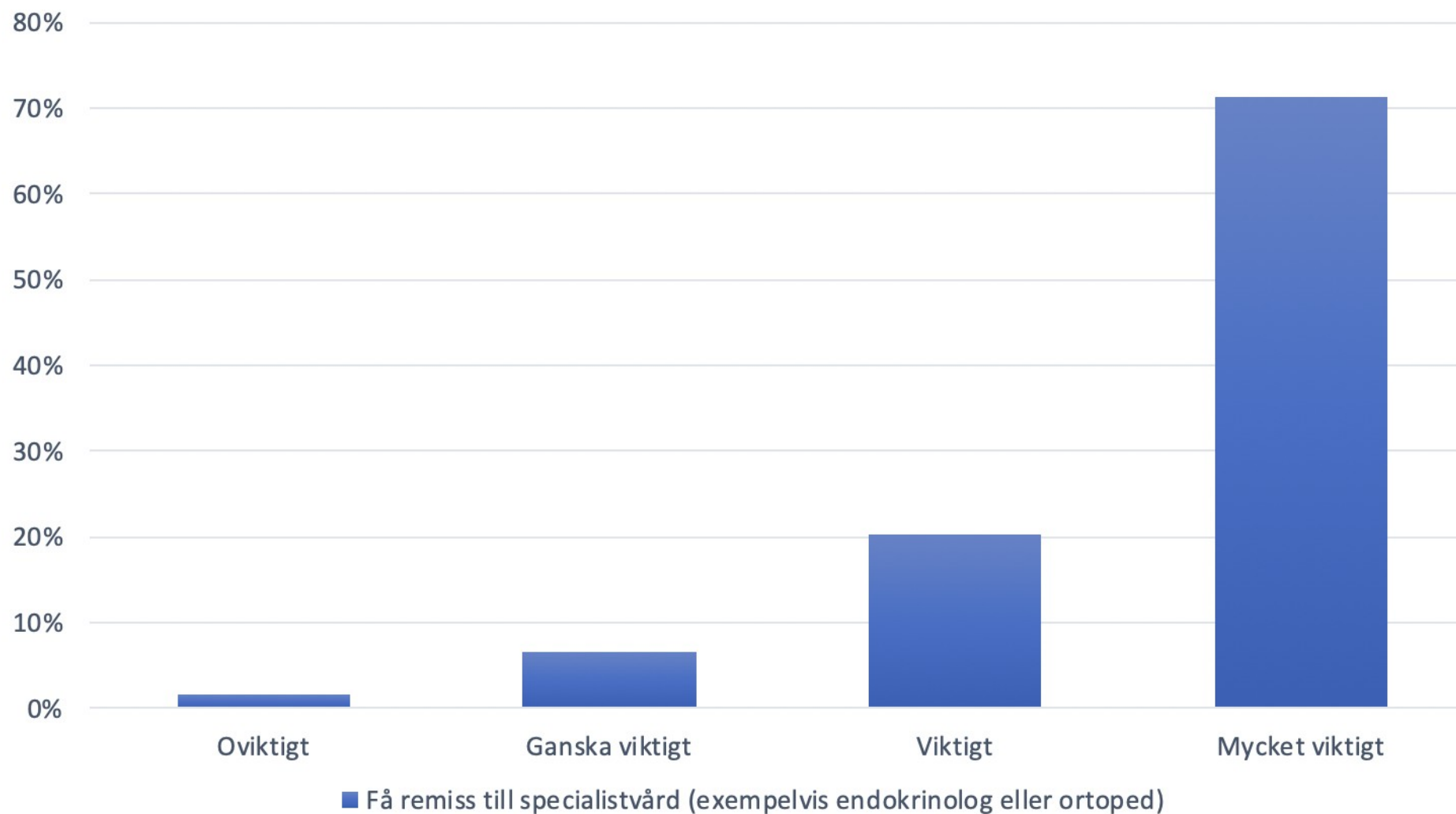
Fråga 8: Ange vad som är viktigast för dig vid läkarbesök i primärvården för din osteoporos:

8.E) Få diskutera hur min diagnos påverkar nära relationer, sexuell hälsa och annat

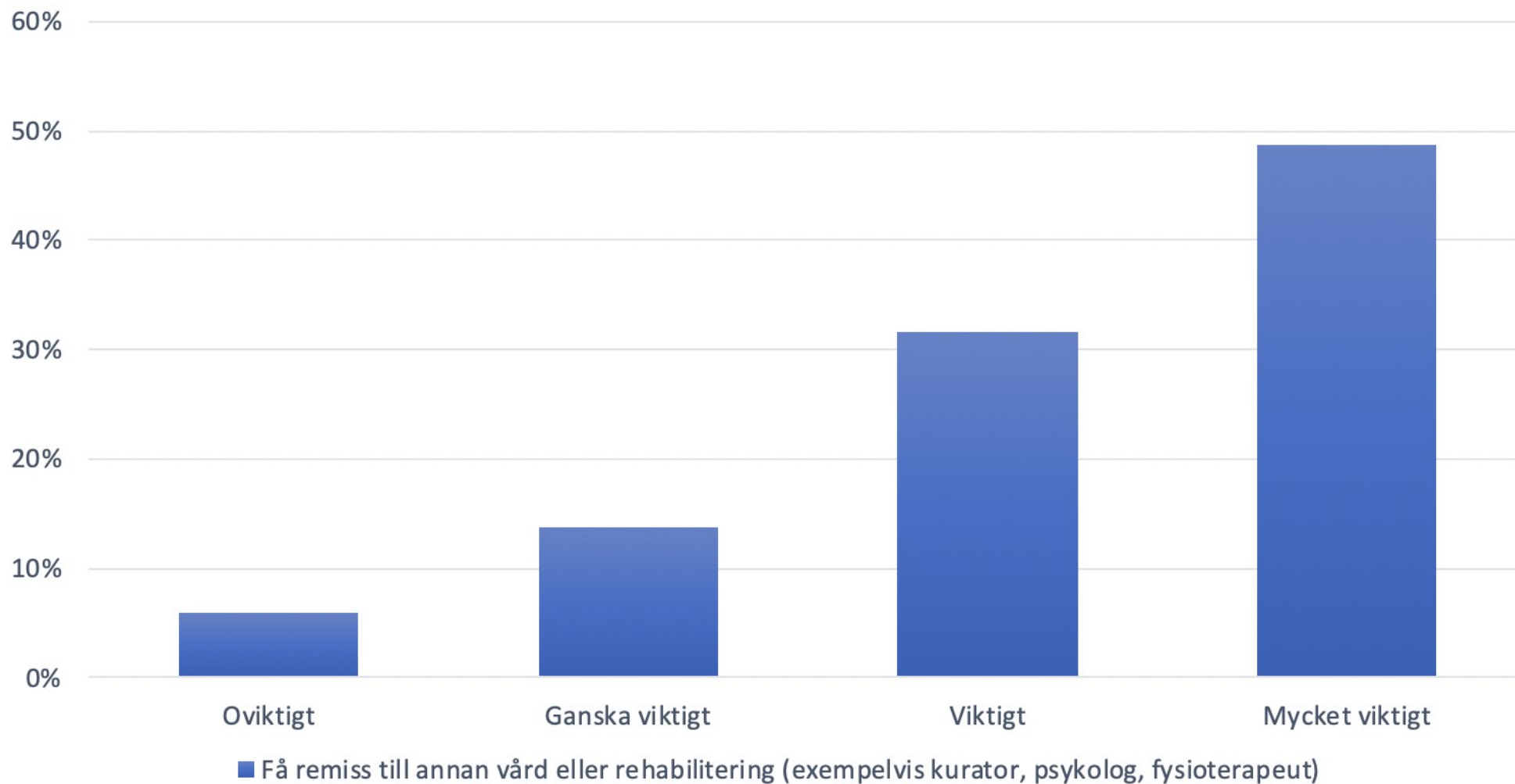
Fråga 8: Ange vad som är viktigast för dig vid läkarbesök i primärvården för din osteoporos:

8.F) Få remiss till specialistvård (exempelvis endokrinolog eller ortoped)

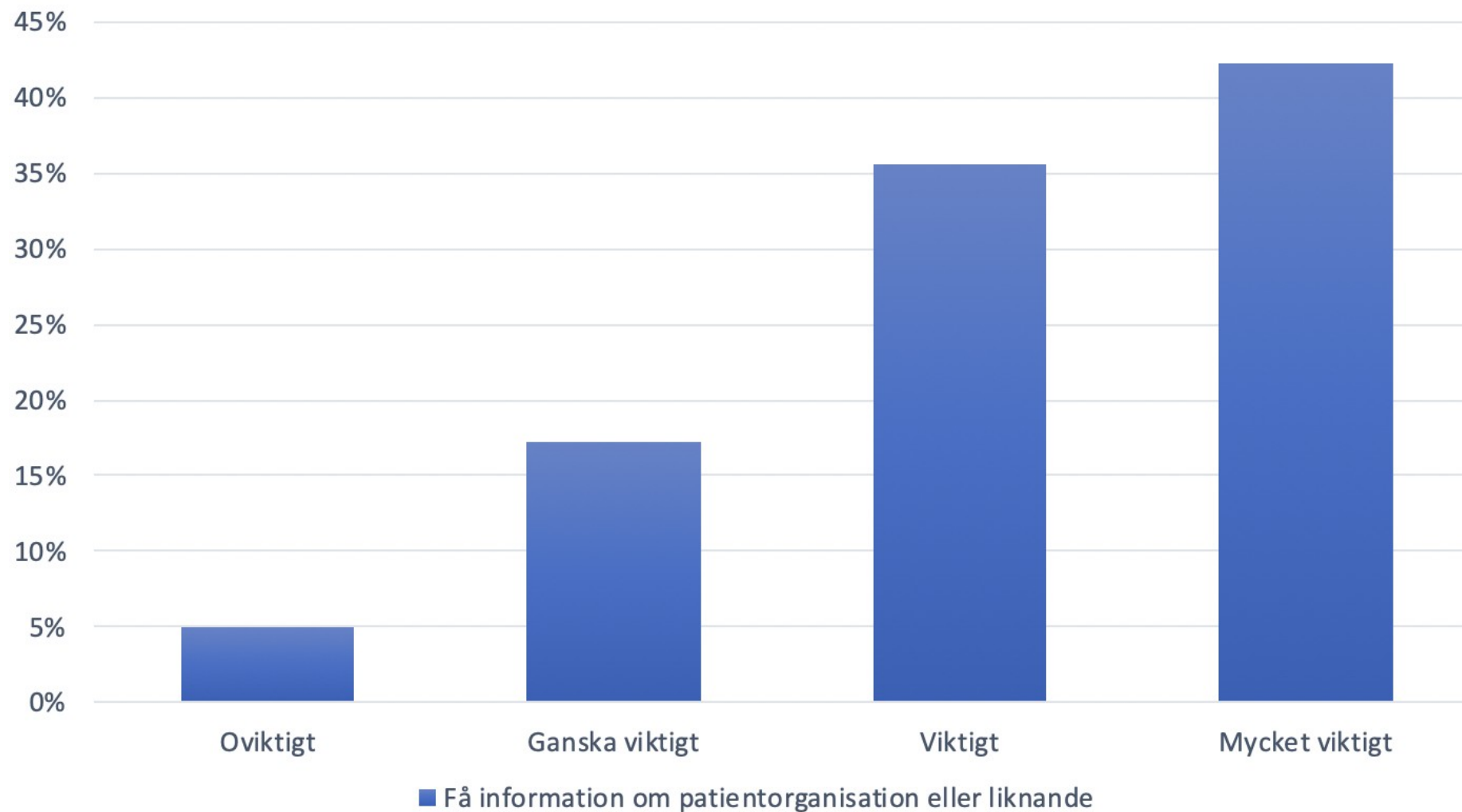
Fråga 8: Ange vad som är viktigast för dig vid läkarbesök i primärvården för din osteoporos:

8.G) Få remiss till annan vård eller rehabilitering (exempelvis kurator, psykolog, fysioterapeut)

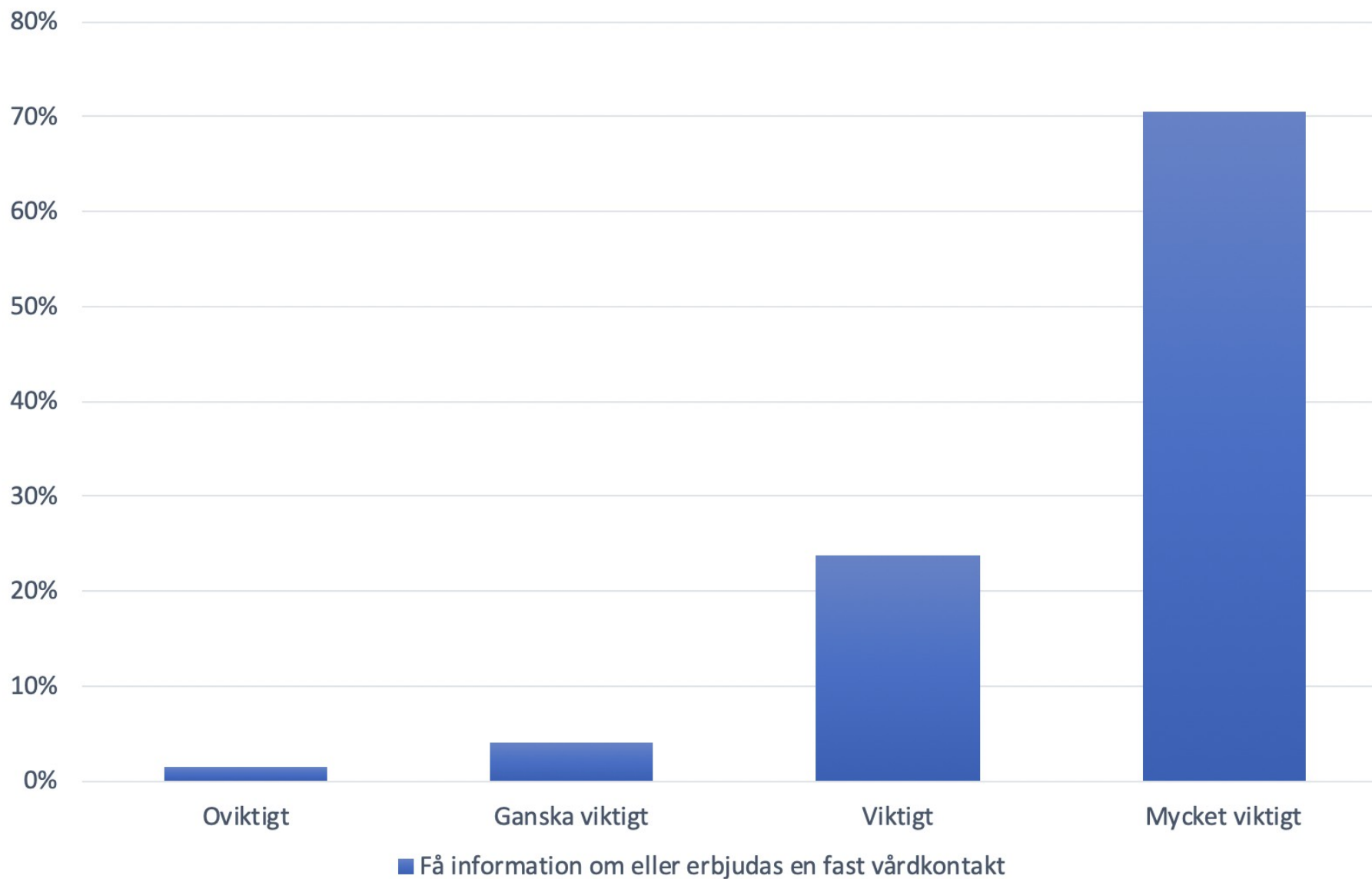
Fråga 8: Ange vad som är viktigast för dig vid läkarbesök i primärvården för din osteoporos:

8.H) Få information om patientorganisation eller liknande

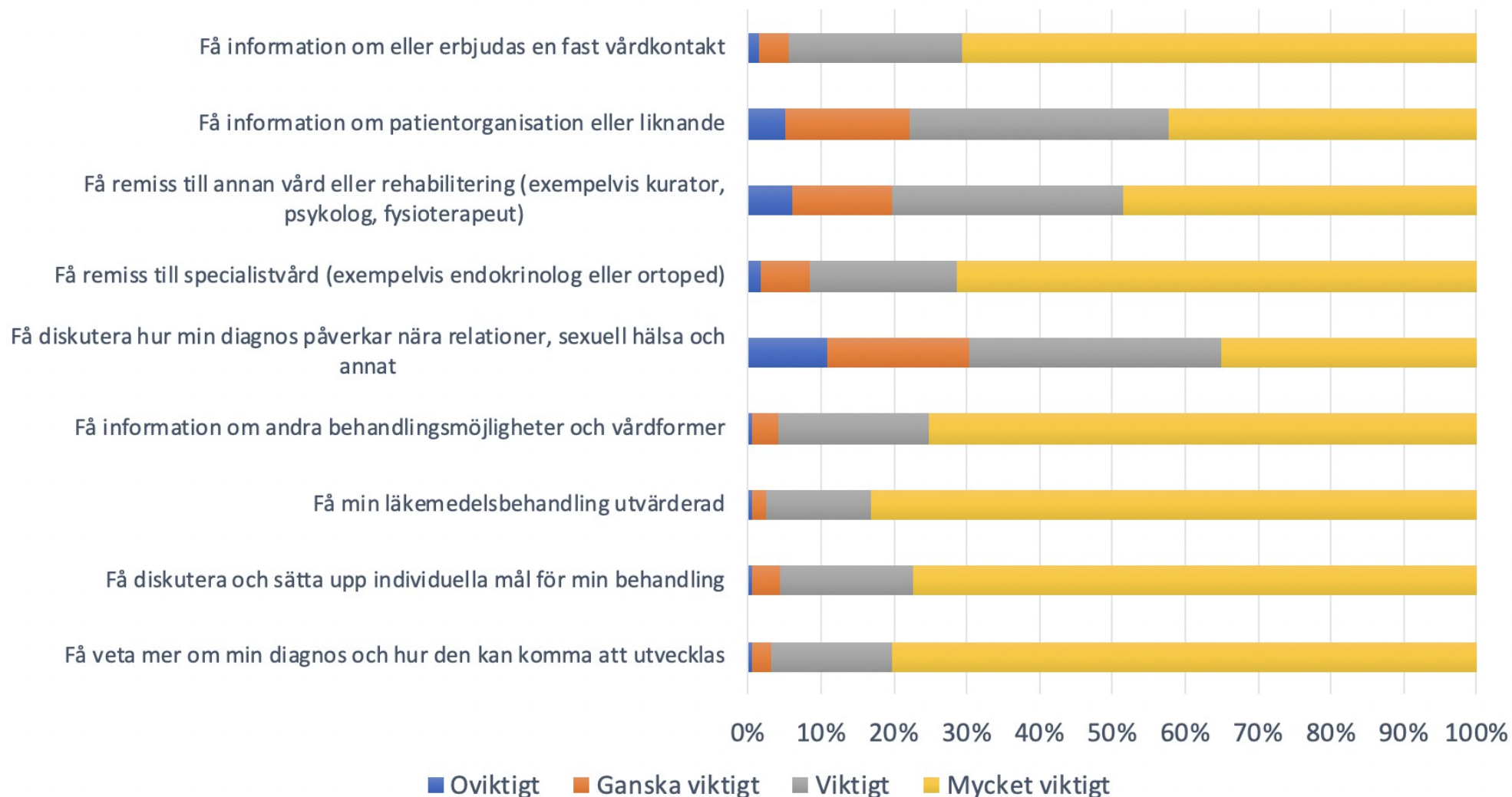
Fråga 8: Ange vad som är viktigast för dig vid läkarbesök i primärvården för din osteoporos:

8.1) Få information om eller erbjudas en fast vårdkontakt

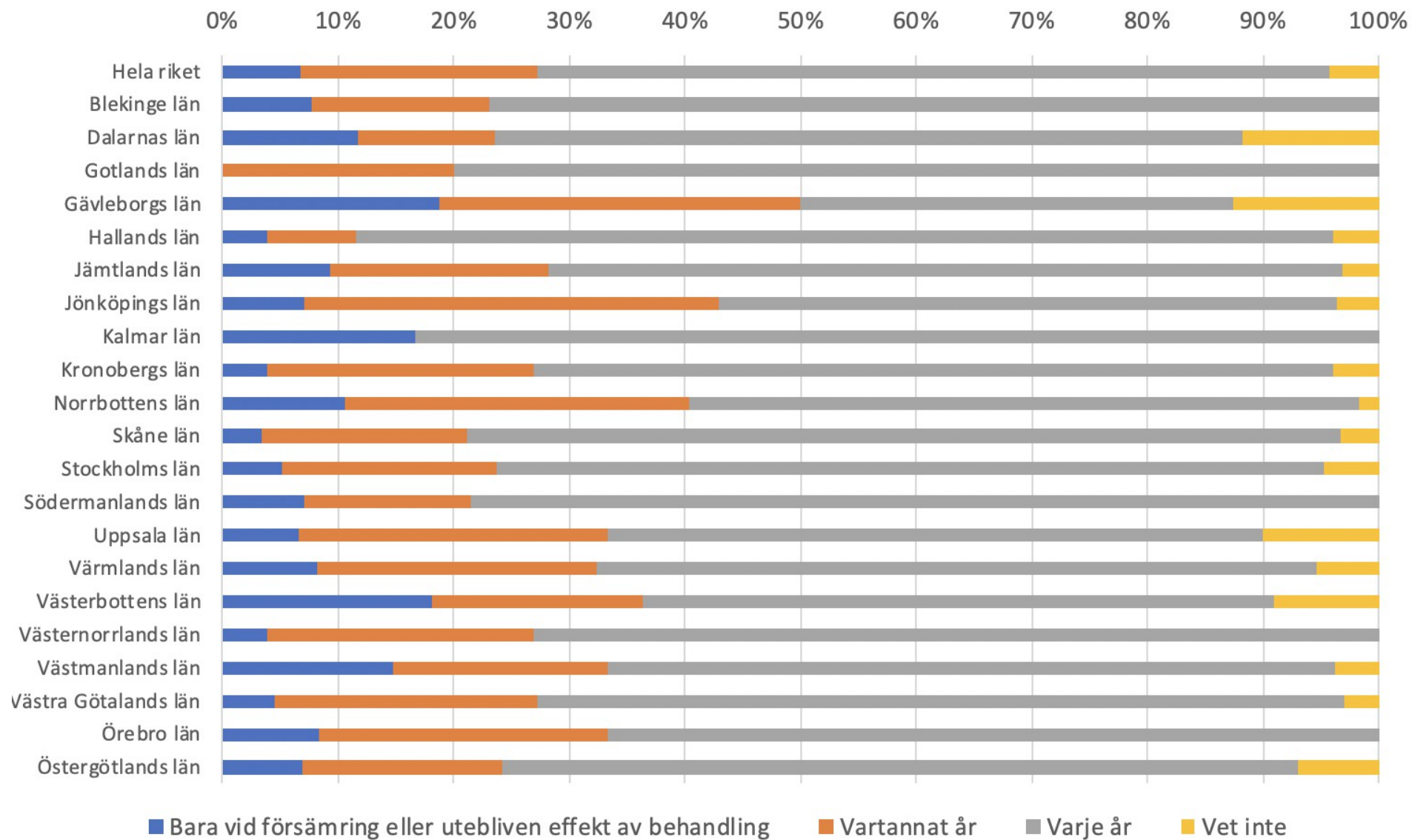

Fråga 8: Ange vad som är viktigast för dig vid läkarbesök i primärvården för din osteoporos.

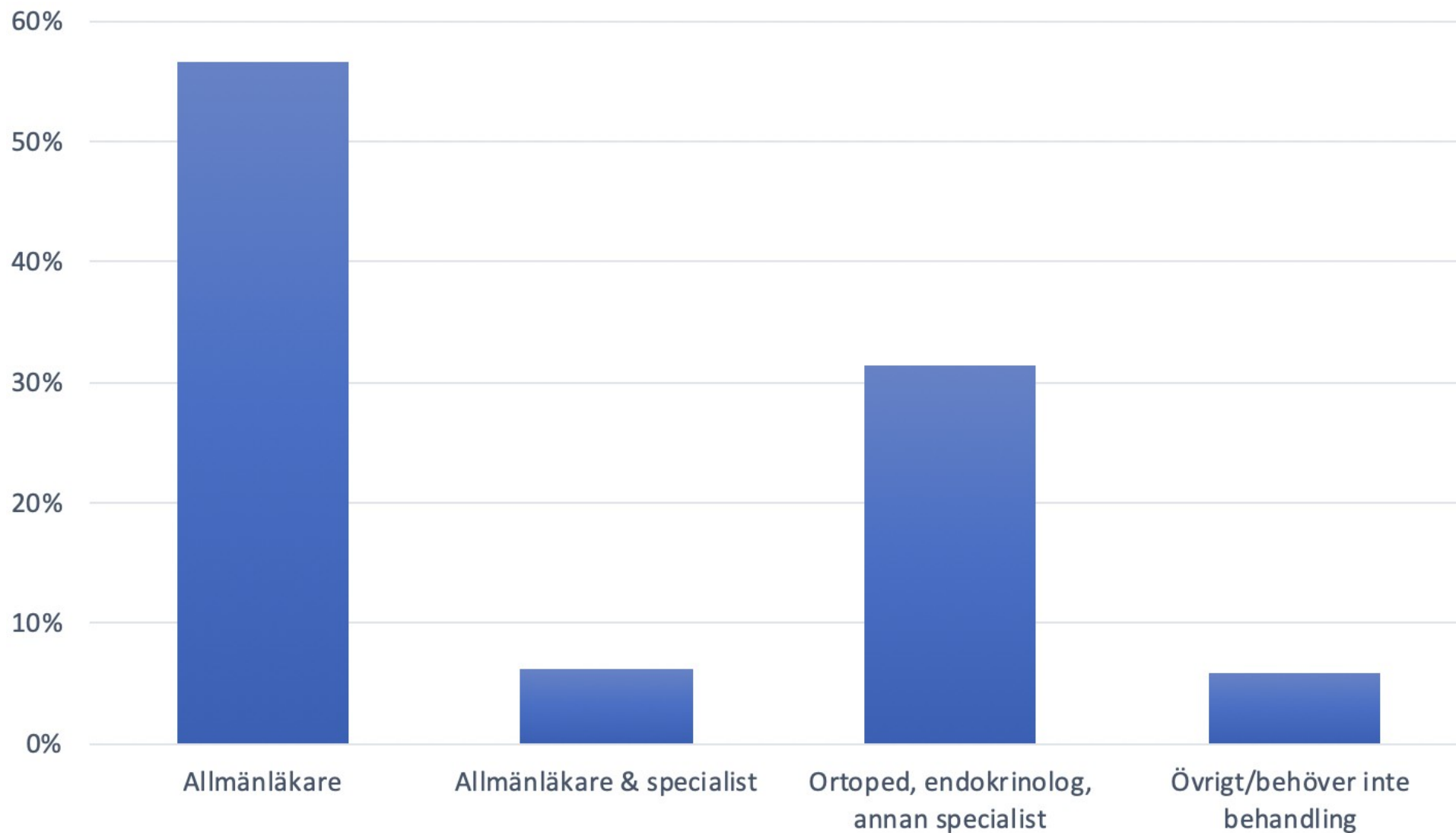
Resultat för fråga 8.A – 8.I presenteras.

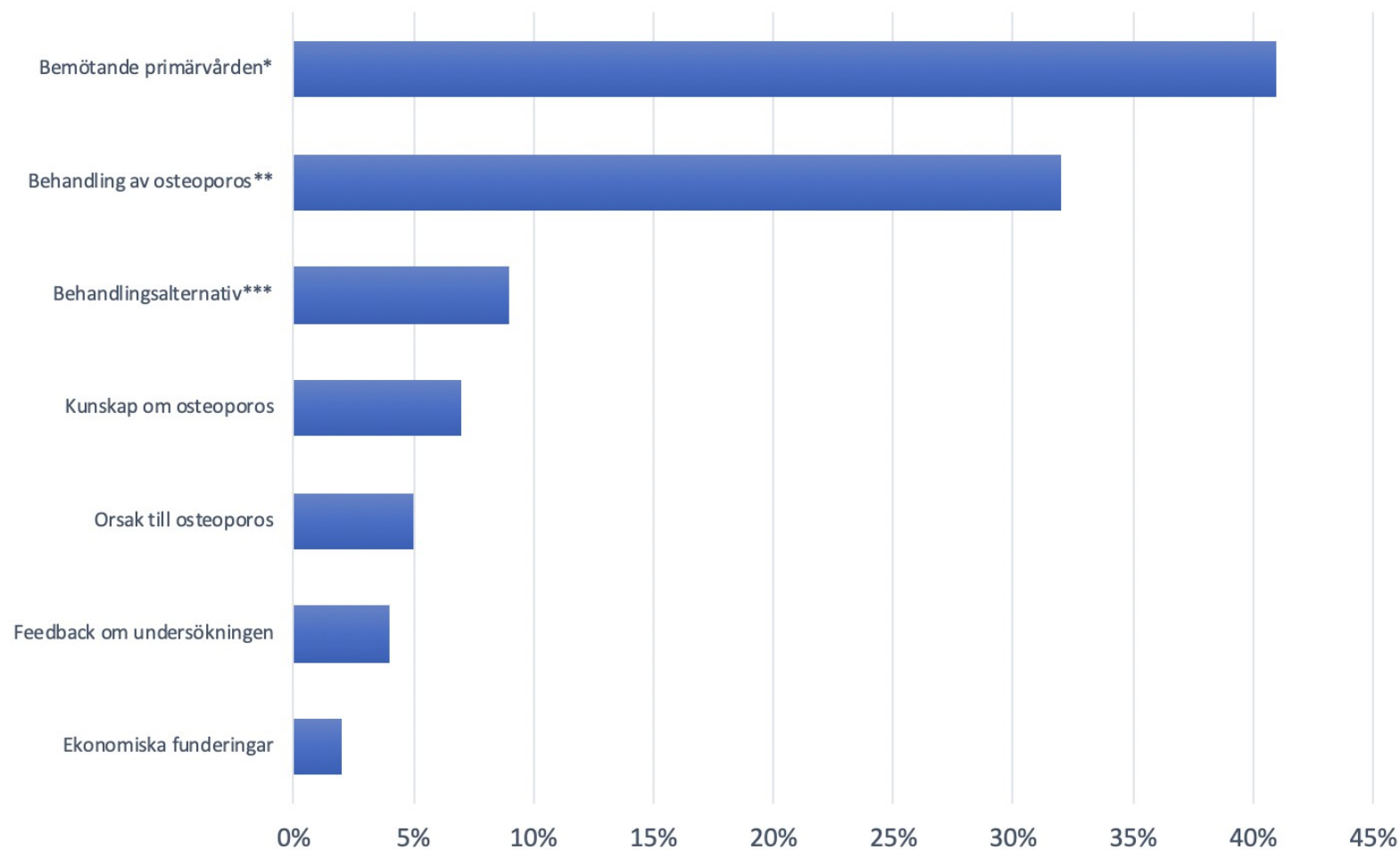
Fråga 9: Hur ofta skulle du vilja träffa din primärvårdsläkare för att diskutera din osteoporos?

Fråga 10: Vem har ordinerat den vård och behandling som du står på idag?

Frisvarsfråga: Stort tack för din medverkan i denna undersökning. Om du har fler kommentarer kan du skriva det här nere. Svaren är grupperade efter åtta teman. Exempel på citat på nästa sida.

*Erfarenhet, medicinering, bemötande, funderingar.

**På individnivå, erfarenhet.

***Idéer/önskemål på förbättringar på behandling.

Frisvarsfråga: Stort tack för din medverkan i denna undersökning. Om du har fler kommentarer kan du skriva det här nere. Frisvarsfråga. Svaren är grupperade efter nio teman. Exempel på citat nedan:

"Jag har en väldigt bra husläkare och ortoped. Det känns viktigt. Osteoporosförbundets tidning innehåller mycket bra information", citat person 70-79 år, Stockholms län. (kodad som "Behandlingen av...")

"Behövs mer info om osteoporos i exempelvis media och vilken kost o motion som är viktig. Finns det ngn forskning ?, " citat person 70-79 år, Stockholms län. (kodad som "Behandlingen av...")

"Gick på kortisonbehandling nästan 2 år innan läkaren på Skärvet VC kom på att jag skulle göra en bentäthetsmätning. Då var det försent och nu har jag fått flera kotkompressioner. " citat person -60 år, Kronobergs län. (kodad som "Behandlingen av...")

"Jag tycker att det skulle vara bättre samarbete mellan vård instanser ... så att man inte blir skickad mellan hälsocentral och sjukhus. Ingen vill ta ansvar och leda patienten . Min upplevelse är att endokrin mottag- ningen har hand om medicin ... hälsocentralens läkare själva sjukskriv- ningen och ev remiss till fysioterapeut. Och efter avslutad medicinering skickas man till eftervård till osteoporos sjuksköterska. Bättre samarbete vore tacksamt", citat person 61-69 år Gävleborgs län. (kodad som "Behandlingsalternativ..")

"För min del gällande DXA undersökning igen om 3-5 år för att se om benskörheten har minskat eller ökat. Enligt min läkare får jag själv ha koll på när det är dags. Borde den inte ske automatisk, får hem en lite påminnelse att nu behöver jag boka tid eller få en tid", citat person 61-69 år, Blekinge län. (kodad som "Orsak till...")

"Det vore bra om ungdomar/ kvinnor fick information om risken för benskörhet pga bantning och rökning redan i grundskolan.", citat person 70-79 år, Stockholms län. (kodad som "Orsak till...")

"Väntar på ny mätning men det är kö på 1 år...Har gjort senaste mätningen 2016. Man får själv ringa och påminna om remiss.", citat person 60-69 år, Norrbottens län. (kodad som "Bemötande...")

"Primärvården remitterade mig inte vidare. Jag fick själv fixa remisser via privat läkare", citat person 70-79 Stockholms län. (kodad som "Bemötande...")

"Osteoporosskola/träning bör finnas överallt samt vara gratis.ingå i högkostnadkortet/frikortet", citat person 70-79 år, Skåne län. (kodad som "Ekonomiska...")